

Hrvatska granica

DVOJEZIČNO GLASILO HRVATA U RUMUNJSKOJ
PUBLICAȚIE BILINGVĂ A CROAȚILOR DIN ROMÂNIA

STR. / PAG. 5

PREOTUL TODOR CATICI

STR. / PAG. 8-9

CRKVENE PJESME...

STR. / PAG. 10

GENERACIJSKI SUSRET

Sedamdesetogodišnjaci u zgradi
Zajedništva Hrvata

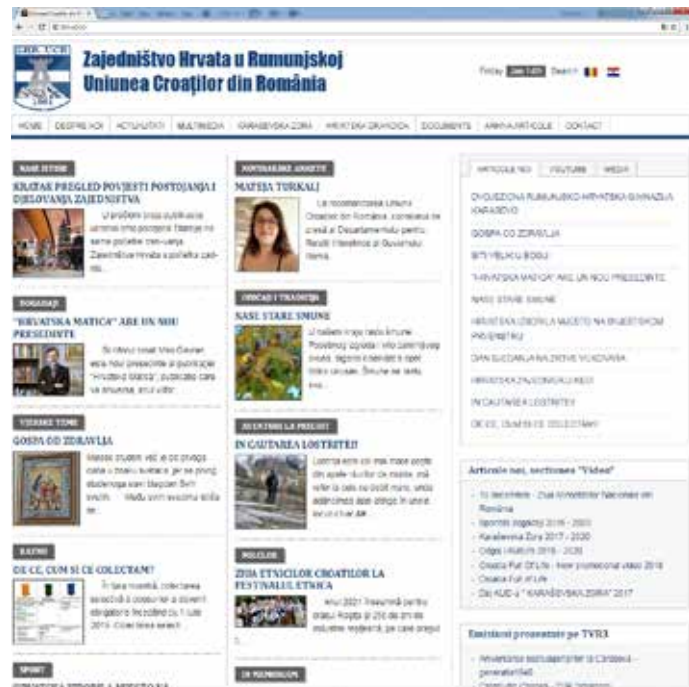
Promocija knjige Crkvene pjesme
hrvatske zajednice u Rumunjskoj

Susret sedamdesetogodišnjaka...

Generacija rođena 1953. godine

www.zhr-ucr.ro

Mjesečno izdanje Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj / Editie lunară a Uniunii Croaților din România

Godina / Anul XXX
Broj / Numărul 219

Nakladnik / Editor
Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj / Uniunea Croaților din România

Za nakladnika / Pentru editor
Giureci-Slobodan Ghera

ISSN KOD / COD ISSN **1841-9925**

Glavni urednik / Redactor șef
Ivan Dobra

Urednici / Redactori
Lina Stroescu

Vanjski suradnici / Colaboratori
Maria Lațchici; Diana Catlici; Pr. Davor Lucacela; Petru Miloș

Tehnoredaktor / Tehnoredactor
Zlatko Nikola Ursul

Adresa:
**Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj
Uniunea Croaților din România
327065 Carașova 22, jud. Caraș-Severin, România
Telefon: 0040-255-232255
Fax: 0040-255-232146
E-mail: zhrucr@gmail.com; hg.redactia@zhr-ucr.ro
Web: www.zhr-ucr.ro**

U OVOM BROJU DONOSIMO / ÎN ACEST NUMĂR:	
28. FORUM HRVATSKIH MANJINA	STR. 3
KOMEMORACIJA VLČ. TODORA KATIĆA	STR. 4
PREOTUL TODOR CATICI, SLUJITORAL	
DOMNULUI ȘI AL COMUNITĂȚII CARAȘOVENEȘTI	STR. 5
IN MEMORIAM	STR. 6-7
CRKVE PJESE HRVATSKE ZAJEDNICE	
U RUMUNJSKOJ	STR. 8-9
GENERACIJSKI SUSRET	STR. 10-11
O KNJIZI BLAGO RASUTIH. JEZIK HRVATA	
U DIJASPORI	STR. 12
ĐAKONSKO REĐENJE BRANKA DUME	STR. 13
LA CLEAN PE TIMP DE IARNĂ	STR. 14
BUDUĆNOST SE GRADI IZNUTRA	STR. 15

Svakog petka s početkom od 19:15, na frekvenciji 105,6 MHz Radio Ričice, emitira se naša emisija na hrvatskom jeziku. Slušajte nas!

Emisije na hrvatskom jeziku pokušavaju obuhvatiti ono što je značajno u povijesti i životu hrvatske manjine na rumunjskom prostoru, naše tradicije, običaje i najvažnije događaje iz karaševske zajednice. Gledajte nas!

BUDUĆNOST SE GRADI IZNUTRA

Na početku smo 'Novog vremena', pripreme za Božić, ili Došašća.

Sva nova saznanja (nova naučavanja) izgleda da su preskočila čovjeka kao čovjeka i njegovu dušinu. Sve su novosti (novine) bile izvanjske i zato nisu donijele Novog Čovjeka. Onaj tko očekuje novost (plemenitost, ljubav, zajedništvo), a čuva 'staro' srce ostat će razočaran. Bolje tehnike za promjenu svijeta nema od ljubavi... Sva imanja svijeta ne stvaraju život, zato još nema 'božanskog vremena' – nema Isusa u sve-mu.

Koliko god se može govoriti o izvjesnom napretku u svijetu ipak se svaki dan pokazuje i drugo lice čovjeka i čovječanstva. Prorok Izaija, a i mi s njime, kao da svake godine obnavljamo 'sanjanje' o boljim budućim vremenima. I tako iz godine u godinu. Skrećemo pozornost da Izaijina utopija nije utopija, nego nada koja se treba ostvariti. Nažalost, ona još do danas nije ostvarena.

Ne samo da nema neprijateljstva između 'lava i čovjeka', nego još nema prijateljstva među ljudima. Trebamo početi bdjeti, početi biti odgovorni za događanja u svijetu. Bdižite, znači budite odgovorni... Danas je manjak odgovornosti. Kao da svi očekujemo uslugu od drugoga, društva, ustanova, ali da prihvatimo svoju odgovornost za našu i budućnost svijeta.

Pozivajući nas Isus na odgovornost, budi u nama vjerovanje u sebe. Novost se naviješta s dolaskom Isusa, od Njega koji je došao, koji dolazi i koji će doći. Koliko i koliko puta je pokušano roditi novo nebo i novog čovjeka. Prva promjena u Raju, pa Noina, Mojsijeva... i posljednja koja još traje je Isusova. Ova najnovija, ova naša Nova era, ona je usmjerena na buđenje novoga čovjeka.

Tek s preobrazbom čovjeka može se očekivati preobrazbu svemira. Čovjekova budućnost već sada započinje u njegovom srcu i misli. Novost ne dolazi sama od sebe. Tako i Isus dolazi u otvoreno srce koje prihvaća promjenu i otvorenost. Tek s prihvaćanjem obnove vlastite dubine – srca, može se nadati novom čovječanstvu. Ponavljam, Isus nudi novo 'stvaranje' započinjući od ljudskog srca. Kao što je dah Božji oživio prvog čovjeka Adama, tako Duh Isusov rađa novog čovjeka duha i ljubavi. Tek onaj koji prihvaća ljubav kao princip i koordinatu čovječanstva može očekivati novu budućnost. Ako se ljudi ne promjene u svojoj dubini, uzalud je mijenjati sve izvanjske forme.

Temelj boljoj budućnosti je u čovjeku, a ne u novim stvarima. Pa zar stvari mogu biti nove?! Na prvi pogled izgleda da jednako žive poštenu i nepoštenu, ali u dubini je sasvim drukčije. Poštenu prepoznaju sinove ljudske i sina Božjega, iz dana u dan ulaze u iskustvo novog vremena. Kršćanstvo nije neko pasivno čekanje budućnosti. Ono poziva na aktivni hod prema Naprijed. Zato čovjek kršćanin ne smije stati ravnodušno prema stvarnosti koja se događa.

Dubina njegove duše tjera ga da svijet mijenja započinjući prvenstveno od sebe, od svojeg srca. Beznađe je nebožansko, nekršćansko. Kad su vremena loša, tada su oni koji vjeruju u Boga pozvani da budu nosioci aktivne nade, da otjeraju beznađe. Bog će im doći ususret, ako su plemenito raspoloženi.

Čovjek prožet ljubavlju ne može biti u beznađu – njemu svako jutro sviće božansko kraljevstvo. Advent nas svake godine poziva da obnovimo optimističku svijest i da se ne damo utjecaju loših slutnji. Barem ne na religioznoj osnovi.

Također treba imati živu svijest, ponavljam, da smo mi također odgovorni za našu budućnost i budućnost svijeta. U ovome globalnom shvaćanju opasnost je da se odgovornost prenese na neke 'svemoćne', 'neimenovane', jake, bogate. 'Svi smo mi odgovorni', davno reče jedan naš pjesnik.

Odgovorni smo u Crkvi i svijetu. Festivnost bi trebala izvirati iz srca i odražavati se na kićenjima, ali izgleda da se radi trgovine stvar događa obrnuto, slavi se izvanjski da bi se zakrililo unutarnju potištenost.

Da, da bi nam se nutrina otvorila Budućnosti, Isusovom dolasku, potrebno je pripremiti se, potrebno je napraviti neke zaokrete. Ako ostajemo na istim pozicijama teško je da nam se otvori nova vizija.. Čovjek je jedno živo, duhovno biće, pa je potrebna duhovna i tjelesna priprava.

Dr. theol. Davor Lucacela

LA CLEAN PE TIMP DE IARNĂ

O metodă extrem de eficientă la pescuitul cleanului pe timp de iarnă este cea cu sânge închegat, o metodă care permite și are un rol semnificativ în capturarea exemplarelor mari.

Mai dificilă este procurarea momelii pentru această tehnică de pescuit, adică a celor câțiva litri de sânge proaspăt necesari. În principiu, se poate vorbi la abatoarele particulare din zonă, destul de numeroase în prezent, unde, dacă aveți pe cineva cunoscut, vă va fi mult mai ușor să faceți rost de această formă de momeală.

După procurarea sângelui, acesta se păstrează într-o găleată din plastic până se coagulează. Iar sângele coagulat de pe fundul găleții se separă de lichidul care-l acoperă și se pune între două scânduri din lemn sau două bucăți de placaj, după care se păstrează o zi, două, la răcoare. Sângele coagulat nu trebuie ținut la temperaturi sub zero grade celsius. În ultima etapă, pasta de sânge coagulat trebuie decupată în cubulețe de mici dimensiuni, de aproximativ 0,5 până la 1 centimetri mărime, iar aceste cubulețe vă vor servi ca momeală.

Cea mai bună perioadă pentru utilizarea acestei metode de pescuit este în mijlocul zilei, atunci când soarele încălzește mai puternic. Cleanul este peștele din apele noastre cu cele mai ascuțite simțuri, el detectează sângele din apă cu o foarte mare promptitudine, aproape ca rechinii.

De asemenea, o altă momeală foarte eficientă în pescuitul cleanului în anotimpul rece este ficatul de găină, porc sau vită. În schimb, acesta nu trebuie presat între scânduri la rece, este de ajuns să fie foarte proaspăt și tăiat în cubulețe mici, atât cât să acopere cârligul cu care pescuim.

Bineînțeles, și viermii de carne reprezintă, de asemenea, o momeală eficientă pentru pescuitul cleanului în această perioadă a anului. Iar metoda pe care eu am folosit-o cel mai des cu asemenea momeli a fost pescuitul pe fundul apei cu montură fixă, cu plumb culisant de 8/10 grame și cârlig de dimensiuni mari, numărul 4/6/ chiar /8, cu opritor în fața înaltașului, cum se spune în limbajul nostru, cel al pescarilor.

Am pescuit și la plutitor cu astfel de momeli, însă rezultatele au fost cu mult mai mici decât cele la montură fixă. Dar cel mai de preț lucru într-un asemenea pescuit este acela ca momeala folosită să fie foarte proaspătă.

În această perioadă rece a anului peștii sunt foarte sceptici și ignoră cu cea mai mare indignare nălucile din silicon sau plastic, care sunt la îndemâna oricărui pescar diletant ce își permite să cheltuiască o sumă modestă de bani pentru un astfel de pescuit și nu dorește să se mânjească pe mâini cu momeli naturale. Tocmai momelile naturale sunt preferatele peștilor în această perioadă rece, mai ales bucățelele din ficat, cheagurile de sânge coagulat și viermii de carne.

Eu unul, dacă m-ați întreba, prefer o variantă mai murdară dar mai plauzibilă, cu capturi frumoase care îmi vor rămâne întipărite în memorie pentru tot restul vieții, decât o variantă gingașă, pescuind la plastic și silicon, pentru că este una cu rezulate foarte slabe. Nu pot să neg faptul că uneori am avut parte de capturi frumoase și la năluci de toate felurile dar, în anotimpul rece al iernii, când temperatura termometrului scade sub zero grade celsius, capturile cele mai bogate la clean le-am avut cu momelile naturale.

Iar afirmația că "din carte nu vei învăța niciodată să pescuiești" nu este nici pe jumătate adevărată. Părerea mea este că ar fi mai potrivit să se spună că cei care citesc din cărți cu specific pescăresc au o șansă în plus să devină pescari adevărați mult mai repede decât unii care nu au deschis niciodată măcar o revistă de specialitate. Cei drept, recunosc, adevărul este (aproape) întotdeauna undeva pe la mijloc, fapt confirmat și de zicala conform căreia "adevărata școală a pescuitului este cea de pe malul apei".

Petru Miloș

28. FORUM HRVATSKIH MANJINA

U organizaciji Hrvatske matice iseljenika održan je 17. studenog 2023. god. u Zagrebu 28. po redu Forum hrvatskih manjina.

Na Forumu su sudjelovali predstavnici hrvatskih manjinskih zajednica iz Austrije, Crne Gore, Italije, Mađarske, Sjeverne Makedonije, Rumunjske, Slovačke, Slovenije i Srbije. Prije početka radnog dijela Foruma, sudionike je primio predsjednik Republike Hrvatske Zoran Milanović. U ime organizatora, ravnatelj Hrvatske matice iseljenika Mijo Marić predstavio je predsjedniku Milanoviću Forum kao stručni skup na kojem se razmatraju tematike vezane uz hrvatsku manjinu u prostoru srednje i jugoistočne Europe, a predstavnici hrvatskih manjinskih zajednica imali su priliku predstaviti manjinsku zajednicu iz koje dolaze i raspraviti o njihovih aktualnim problemima.

Stručni skup za razmatranje tematike vezane uz hrvatsku manjinu u prostoru srednje i jugoistočne Europe ove je godine za temu odabrao "Veze hrvatskih manjinskih zajednica s obrazovnim, kulturnim i znanstvenim ustanovama u Republici Hrvatskoj u desetljeću hrvatskoga članstva u Europskoj uniji".

28. Forum hrvatskih manjina zamišljen je u dvije sesije. U prvoj sesiji, temu Foruma razrađivali su istaknuti hrvatski stručnjaci i znanstvenici čija su postignuća u 21. st. u području suradnje s kulturnim, obrazovnim i znanstvenim institucijama najvidljivija, a u drugoj sesiji održana su izlaganja predstavnika hrvatskih manjinskih zajednica.

Predsjednik Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj i zastupnik hrvatske manjine u Rumunjskom parlamentu Slobodan Gera na ovogodišnjem je Forumu govorio o vrlo dobroj suradnji hrvatske zajednice u Rumunjskoj s brojnim institucijama iz Hrvatske na području obrazovanja, kulture i športa. Posebno je istaknuo vezu s Hrvatskom maticom, Središnjem državnim uredu za Hrvate izvan RH, Hrvatskim saborom, ministarstvima, raznim kulturnim ustanovama i folklornim ansamblima u Hrvatskoj, naglasivši, između ostalog, veliki nedostatak prijenosa programa HRT-a u hrvatskoj zajednici u Rumunjskoj.

Uz predstavnike hrvatskih manjinskih zajednica nazočio je i Ministar vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske Gordan Grlić Radman te predstavnici brojnih hrvatskih obrazovnih, kulturnih i znanstvenih institucija koji surađuju s Hrvatima izvan domovine. I ovoga su putu sudionici Foruma istaknuli dobre primjere suradnji hrvatskih manjinskih zajednica s ustanovama Republike Hrvatske te propitali realizirane projekte i programe kao i vrednovali suradnju i umrežavali s drugim hrvatskim manjinskim zajednicama.

Lina Stroescu

KOMEMORACIJA VLČ. TODORA KATIĆA

U petak 10. studenoga 2023. godine s početkom od 17 sati održana je u Karaševu, u crkvi gdje je desetljećima služio, misa zadušnica za pokojnoga vlč. Todora Katića na kojoj su sudjelovali brojni vjernici i svećenici predvođeni biskupom Temišvarске biskupije Josipom Pallom, koji je ujedno celebrirao Svetu misu i održao nadarenu propovijed o životu i djelu pokojnoga župnika. Nakon Svete mise održana je u Središnjem Sjedištu Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj manifestacija pod nazivom „In memoriam, svećenik Todor Katić, koja je priređena kao komemoracija posvećena 30. obljetnici odlaska u vječnost župnika Todora Katića.

Znamenita ličnost hrvatske zajednice u Rumunjskoj, svećenik Todor Katić cijeli je svoj život posvetio župljanima iz općine Karaševo, neumorno propovijedajući Božju istinu i gradeći crkve za svoje vjernike.

Rođen je 6. ožujka 1921. godine u Karaševu. Osnovnu je školu pohađao u rodnome mjestu, 1939. godine je apsolvirao „Liceul Piarist“ u Temišvaru, a zatim Teološki fakultet u istome mjestu. Zaredio ga je temišvarski biskup Augustin Pacha 1946. u Čiklovi, omiljenom hodočasničkom mjestu karaševskih vjernika, i od tada je cijeli svoj život posvetio Crkvi i Bogu. Od mladosti se ističe strašću kojom brani vjeru i prava svojih vjernika. Za vrijeme komunističkih progona svećenika, nevolje ga nisu mimoišle, svećenik Todor Katić je 1959. godine udaljen iz svog zvanja, upravo zbog žara kojim je propovijedao Božju riječ. Godine 1965. ponovno dobiva svoja prava i ponovno postaje svećenik u Karaševu. Bio je neumorni graditelj crkava i ostao

je u sjećanju cijelog karaševskog kraja po riječima „Ništa bez Boga“ i po svom primjeru bezgranične predanosti za dobrobit zajednice.

Godine 1970. postavio je temelje crkvi u Nermidu, posvećenoj 25. srpnja, na dan svetog apostola Jakova, a 1974. sagradio je crkvu u susjednom mjestu, u Jabalču, posvećenu 8. rujna, na dan rođenja Blažene Djevice Marije. Godine 1975. preslikao je unutrašnjost crkve „Uznesenja Djevice Marije“ u Karaševu, inače najstarije crkve hrvatske zajednice u Rumunjskoj, sagrađene 1726. godine, a 1980. godine postavio je impresivno zvono na brdu „Kalvarija“ čiji dugi, snažni i nepogrešivi zvuk se mogao čuti desecima kilometara daleko, izvan

granica Karaševa, zvono koje je pozivalo ljude na molitvu i podsjećalo ih na postojanje duhovnog. Vrijedno je također istaknuti trud i doprinos vlč. Todora Katića da lijepu kapelu na vrhu brda Kalvarije učini gostoljubivim i ugodnim domom za sve vjernike koji se u njoj okupljaju. Obnovio je kapelu zadržavši izvorni oblik, onaj s početka prošlog stoljeća, iz vremena tadašnjeg karaševskog župnika Martina Halkocziya, a cijelo brdo zasadio šumom smreke i jele, tako da je Kalvarija ostala zelena i vesela čak i zimi, kad je cijela prekrivena snijegom. Zanimljivo je svoje zdravlje u korist rada na njivi Gospodnjoj, u službi Crkve i njezinih vjernika.

Dana 11. studenoga 1993. godine, nešto prije zore, kada je tama kasne jesenje noći trebala dočekati prve naznake dana, a božanski zvuk zvona na brdu Kalvarije pozivao narod na jutarnju molitvu, prešao je sa zemaljskog u vječni život svećenik Todor Katić, rastajući se sa vjernicima kojima je bio otac i duhovni vođa.

Ivan Dobra

ĐAKONSKO REĐENJE BRANKA DUME

Na blagdan Sv. Martina, 11. studenoga, u Katedrali Sv. Jurja u Temišvaru, zaređen je za đakona Branko Duma iz Lupaka.

Na radost njegove obitelji, njegovog rodnog sela Lupaka, na radost cijele naše karaševske zajednice, na radost naše biskupije. S njim je zaređen i Ovidiu Virag, iz mjesta Sat Iosif, filijala župe Ciacova. Za Temišvarsku biskupiju bio je to poseban trenutak, svečanu Papinsku misu i ređenje predslavio je Nj.E. Iosif Csaba Pál, dijecezanski biskup, zajedno sa svećenicima pristiglim iz naše biskupije, ali i iz inozemstva, odnosno iz Hrvatske i Njemačke. Biskup je u uvodnom govoru srdačno pozdravio osobito kolege dvojice kandidata koji su stigli iz sjemeništa u Fuldi u Münchenu.

U ovim vremenima „kad nemamo vremena“, Branko je odabrao kako najbolje provesti vrijeme koje mu je darovano na zemlji: postati svećenik, služiti Bogu i bližnjima.

Prošlo je desetak godina kada smo imali zadnje svećeničko ređenje u našim mjestima, godine 2013. kada su zaređeni vlč. Milan Milja N. Sima, vlč. Đuređ Patašan, i vlč. Milan Milja M. Sima. I od tada pa do sada Branko je jedini kandidat iz naše zajednice koji će dogodine, uz Božju pomoć, obući svećeničku haljinu.

Oni koji poznaju Branka znaju da je od malih nogu osjetio poziv, da su svi njegovi putevi vodili prema tome da će jednoga dana postati svećenik. Krasnoga stasa i glasa, otvorene i vesele naravi, Branko Duma rođen je u Lupaku, gdje je završio osnovnu školu, a onda krenuo u Temišvar u Gerhardinum. Nakon toga odlazi na studij u Njemačku, u Fuldu i München.

Branko Duma dolazi iz obitelji čvrstih vjerničkih korijena, njegov je otac kantor. I s očeve i s majčine strane vjera se živi, djelotvorna je. U njegovoj široj obitelji, ima još jedan svećenik, iz iste obiteljske loze. To je pater Nikola Lauš, salvatorijanac, dugogodišnji župnik u crkvi Elisabetin u Temišvaru, koji je i cijenjeni psihoterapeut. No posebno treba istaknuti da svećenički pozivi u ovoj obitelji su, zasigurno, i plod molitvi onih starijih članova obitelji. Mislim pritom na Brankovu prabaku, majku Gergonju, žena velike vjere, marljiva, vedroga duha, nasmijana i puna energije koja je sa svojih 83 godina išla pješice u Mariju Radnu. Nije

se žalila da je bole noge, išla je obučena u našoj narodnoj nošnji, s torbicom i krunicom u rukama. Zasigurno je takvih žena bilo i vjerojatno jest u našoj zajednici, ali se majke Gergonje dobro sjećam jer je ona bila majka moje majke Marte, koja je također išla dugo godina pješice u Mariju Radnu. Ta Brankina prabaka, majka Gergonja prenijela je svoju vjeru na svoju djecu, unuke i praunuke. I plodovi njezine vjere i molitve se ubiru i danas. Da je živa, sigurno bi bila jako ponosna na Branka. Očito je da molitve nikada nisu uzalud, no njihovo ispunjenje samo Bog zna.

S ovakvim obiteljskim korijenima Branko je od malih nogu koračao prema oltaru.

Želimo mu puno duhovnih plodova i s nestrpljenjem i velikom radošću očekujemo njegovo svećeničko ređenje sljedeće godine. Ad majorem Dei gloriam!

Đakon Branko Duma s roditeljima, Temišvar, 11. studenoga 2023.

Slika preuzeta sa stranice Temišvarске biskupije.

Maria Lațchici

O KNJIZI BLAGO RASUTIH. JEZIK HRVATA U DIJASPORI

Prof. dr. Sanja Vulić, autorica knjige, našoj je zajednici dobro poznata.

Boravila je u našim mjestima prvi put 1994. godine, a nakon tog je posjeta objavila članak „Osvrt na karaševske govore“, u publikaciji Tjedan Hrvata iz Rumunjske, u izdanju Hrvatske matice iseljenika, Zagreb, a 1998. objavljuje članak „Rumunjski Hrvati u pret-preporodnom i preporodnom razdoblju“, u Dani hvarskog kazališta, Split. Drugi je put boravila u našim mjestima na terenskoj nastavi sa studentima Hrvatskih studija godine 2008. Dugo je godina proučavala govore Hrvata izvan domovine, a plod dugogodišnjeg terenskog istraživanja je mnoštvo znanstvenih i stručnih radova. Voditeljica je Ljetne škole hrvatskoga jezika i kulture za nastavnike i studente hrvatskoga jezika iz dijaspe, osmislila je Zimsku školu za nastavnike hrvatskoga jezika iz dijaspe koja se održava u Mađarskoj, te je voditeljica projekta Suradnja s hrvatskim autohtonim zajednicama u dijaspori. Bila je suradnica na više znanstvenih projekata u RH i Austriji, među ostalim projekta Gramatika gradišćanskohrvatskoga jezika ZIGH-a i Gradišćanskohrvatski govori HKDC-a. Autorica je ili suautorica 17 knjiga. Objavila je oko 250 znanstvenih članaka, više od 300 stručnih članaka te oko 560 kraćih tekstova popularno-znanstvenoga karaktera.

U sklopu programa Matice hrvatske Mjesec hrvatske knjige 2023., održana je i promocija drugog dijela dvoknjižja prof. Vulić, Blago rasutih. Profesorica Vulić je obišla 150 mjesta u svijetu prikupljajući građu za ove vrijedne knjige. Kako je istaknuto na predstavljanju, sudbina identiteta jedne zajednice povezana je sa sudbinom jezika i zato je važno sačuvati jezik u dijaspori. Uostalom, i mi u našim novinama često naglašavamo važnost očuvanja jezika, pozivamo na njegovo govorenje, svakodnevno, u obitelji, jer samo tako ćemo uspjeti sačuvati svoj identitet.

Prvi dio, odnosno prva knjiga odnosi se na hrvatsko iseljeničtvo (u Americi, Australiji, Latinskoj Americi, u Južnoafričkoj Republici, u Europi i u Aziji). Autorica razmatra kako su se hrvatski iseljenici trudili sačuvati hrvatski jezik u dalekim prekooceanskim zemljama. Otvarali su škole hrvatskoga jezika, sastavljali i tiskali školske knjige, priručnike, osnivali hrvatske tiskare (tipo-

grafije), radijske postaje, hrvatske novine. Brojni su pisci hrvatskog podrijetla pisali svoja djela na hrvatskom jeziku.

Druga knjiga donosi analizu jezika svih migracijskih autohtonih manjinskih zajednica koje su nastale 20-ih godina 19. stoljeća: moliški Hrvati u Italiji; gradišćanski Hrvati (koji danas žive u četiri država: Austriji, Mađarskoj, Slovačkoj i Češkoj); bunjevački Hrvati u Bačkoj (danas u dvjema državama: Srbiji i Mađarskoj); šokački Hrvati (u trima državama: Mađarskoj, Srbiji i Rumunjskoj); karaševski Hrvati u Rumunjskoj; Hrvati kajkavci u Banatu (danas u dvjema državama: Rumunjskoj i Srbiji); ostali Hrvati u Banatu (u dvjema državama: Rumunjskoj i Srbiji), Hrvati na Kosovu i ostale hrvatske manjinske zajednice.

Ono što je, nažalost, zajedničko svim ovim zajednicama je pad nataliteta, a posebno zabrinjavajući razlog smanjenja govornika hrvatskog jezika je odustanak od hrvatskog jezika unutar obitelji i prelazak na jezik većinskog naroda, pokazala su istraživanja prof. Vulić. I ovom smo problemu pisali i mi često u našim novinama, o prijetnjama, o posljedicama, teških, za nas kao zajednicu.

Među zajednicama koje su bile predmetom istraživanja vidimo da je i naša, karaševskohrvatska zajednica iz Rumunjske. Zapravo, istraživanje naše zajednice u novije doba započinje upravo s radom prof. Sanje Vulić. Izvršnu jezičnu analizu, prikazivanje prilika, uzroka, prof. Vulić zaokružuje zaključkom da odustanak govorenja počinje upravo generacijom koja je sa svojim roditeljima govorila materinskim jezikom, ali sa svojom djecom više ne govori, tako da oni više ne prenose jezik idućem naraštaju. A jezična asimilacija rezultira gubitkom svijesti o narodnoj posebnosti. Postavlja se pitanje, a postavljali smo ga i mi toliko puta u našim novinama, što će se događati idućih nekoliko desetljeća.

Veliku odgovornost imamo, jer ako su naši stari mogli stoljećima očuvati jezik i svijest o identitetu, u iznimno teškim uvjetima, zašto mi ne možemo danas, kada sve izgleda puno lakše? Ili ne želimo? Pitanja su to od iznimne važnosti, a odgovor i odgovornost leži u svakome od nas.

Maria Laţchici

PREOTUL TODOR CATICI, SLUJITOR AL DOMNULUI ŞI AL COMUNITĂŢII CARAŞOVENEŞTI

Ačtionea comemorativă dedicată împlinirii a 30 de ani de la trecerea în eternitate a preotului paroh Todor Catici din Caraşova este o acţiune deosebit de importantă pentru comunitatea croată, care subliniază câteva aspecte fundamentale din viaţa noastră cotidiană: apelarea la memorie se face prin conştiinţa care reînvie pentru o clipă trecutul nostru, cine suntem, de unde ve-

KRIZMANJE U KARASEVU

PRVA PRIČEST (24 MAJ 1981. G.)

nim şi unde ne îndreptăm; este o recunoaştere care păstrează viu respectul faţă de strămoşii noştri, faţă de istoria noastră şi faţă de preotul nostru Todor Catici, înţelept slujitor al Domnului, iubit şi respectat de către întreaga comunitate caraşovenească; şi nu în ultimul rând, readuce în prim plan respectul tradiţional provenit din familie!

Sloganul "Nimic fără Dumnezeu/Nişta bez Boga" a fost motto-ul preotului nostru, dar acesta este şi motto-ul Uniunii Croaţilor din România şi al comunităţii noastre. A reuşit să construiască două biserici, una la Nermed (1970), cealaltă la Iabalcea (1974), a repictat interiorul bisericii noastre din Caraşova, a montat pe dealul Calvaria un clopot de dimensiuni impresionante al cărui sunet inconfundabil a răsunat zeci de kilometri, a împrejmuiruit cimitirul şi a realizat multe altele pentru binele credincioşilor săi, toate acestea derulându-se în vremurile dificile din perioada comunismului. Şi-a dedicat întreaga viaţă slujirii lui Dumnezeu şi educării semenilor lui!

Astăzi am participat cu o imensă bucurie la Sfânta slujbă oficiată în biserica din localitatea Caraşova de către Excelenţa sa Episcopul Romano-Catolic de Timişoara, Josef Csaba Pal. La cere-

monia religioasă a participat familia şi rudele preotului, alături de enoriaşii şi preoţii din localităţile caraşoveneşti şi multe alte persoane care l-au cunoscut şi apreciat pe preotul nostru. După Slujba religioasă, Uniunea Croaţilor a organizat în sediul central o expoziţie "In memoriam, preot Todor Catici", pentru a ne aduce aminte cu bucurie cine a fost persoana Todor Catici, ce a reprezentat pentru

comunitatea noastră şi ce reprezintă pentru tinerii noştri care nu au ajuns să-l cunoască, tineri cărora avem datoria de a le transmite istoria strămoşască!

Mulţumesc familiei şi rudelor preotului, în mod deosebit lui Ivan (Lovro) Catici pentru iniţiativa şi sprijinul acordat realizării acţiunii comemorative. Fără cunoaşterea trecutului, fără familie şi conştiinţă, fără respect reciproc şi credinţă în Dumnezeu, viitorul etniei noastre este incert!

Dumnezeu să-l odihnească în pace pe preotul Todor Catici!

Giureci-Slobodan Ghera

ORAVICA, "VELIKI ČETVRTAK" (1978. G.)
ORAVICA, "IOIA MARE" (1978)

IN MEMORIAM

Dana 6. ožujka već davne 1921. godine, u srcima mladih Mikole i Marte Katić iz Karaševa te čitavoj njihovoj obitelji bila je velika radost: rodio se, naime, sin Todor (4 godine kasnije rodio se mlađi sin Ivan).

Iako su živjeli u burnom razdoblju naše povijesti, roditelji su svoju djecu odgajali kako su najbolje znali, sa skromnošću i u duhu vjere, usadivši u srca svojih mališana poštovanje i vjeru u Boga.

Todor Katić bio je dobar i poslušan mladić, a istodobno uporan učenik. Osnovnu je školu završio u Karaševu, svom rodnom mjestu, zatim srednju školu u Temišvaru. Studije nastavlja isto u Temišvaru, pohađajući Teološki fakultet. Nakon završetka studija, 1. srpnja 1946. godine posvećen je u Čiklovi, pa je od tada službeno započeo svoj svećenički život.

Ponajprije, 15. rujna 1946. godine započeo je kao pomoćnik tadašnjem župniku u Vingi, gdje je i ostao par godina. Vrlo se jako približio tome mjestu i tamošnjoj zajednici, baš zato što je tamo proveo svoje prve godine, pa je sve do kraja svog zemaljskog života u srcu čuvao posebno mjesto za Vingu. Jer je volio rad i poljoprivredu, često bi znao da kad dođe k svome domu, ponese iz Vinge seme za kukuruz ili mladike dobrog grožđa. Godine 1955. odvaja se od svoje zajednice, te odlazi u župu Omor (današnja Rovinița Mare, župa Breștea), gdje po prvi put postaje župnik. Tu ostaje samo par mjeseci, do 1. studenog 1959. kad dolazi k svome rodnom mjestu, Karaševu, kao nasljednik pokojnog velečasnika Kocha. No, svoj boravak u župi Karaševo uskraćen je nakon skoro četiri godina, sa svojim prijenosom u župu Slatina-Timiș. Tu ostaje kratko vrijeme, tj. 5 mjeseca, ali to ga nije spriječilo da se vrlo snažno veže za mjesto, zajednicu i svoje vjernike.

Nakon odlaska iz Slatine-Timiș, slijedi jedan malo burniji period za velečasnog Todora Katića. Bio je premješten u župu Mehadija, ali je uporno i tvrdoglavo odbijao to, ne htjevši nikako da ide tamo, a zatim je bio i progonjen od strane komunista i udaljen iz svoga zvanja. U tom teškom periodu nije se demoralizirao i nije izgubio nadu, fokusirajući se uglavnom na posao oko svoje rodne kuće te rad na polju i kod salaša, pogotovo za Cerjem, gdje je jako volio provoditi vrijeme. Često su ga ljudi mogli vidjeti kako radi i pazi svoje krave i stoku, pa su

POSVEĆIVANJE U ČIKLOVI (01 JULI 1946. G.)

mu se mnogi i ismijavali tada. Međutim, on je ova-ko govorio i poučavao svoju zajednicu, a pogotovo mlade "Ne bojim se ja rađe. Ja s školom možem slobodno da pazim i krave i da radim. Škulu nela nikad nitko da mi uzme, zato učejte i budite dobri: Škola je škola, dece".

Prvog siječnja godine 1965., napokon se vraća k župi Karaševo, gdje ostaje sve do svog zadnjeg dana, da poučava i hrabro vodi svoj karaševski narod kao pravi otac i duhovni vođa. Bila su to drugačija vremena, za razliku od današnjih: svećenik je bio jedan od najvažnijih lika u jednoj zajednici. Bio je viđen kao pravi Božji poslanik i svi su se ljudi njemu obraćali u nevolji, tražeći pomoć, utjehu i dobar savjet. I upravo je svećenik Katić bio sve to: živio je za svoju zajednicu i za njezinu dobrobit, poučavao i hrabrio svoje ljude.

U sjećanju mnogih ostao je prepoznatljiv po svome specifičnom načinu vršenja Svete Mise: nisu nikad započinjale u određeno vrijeme, nego uvijek su ovisile od puta i vremena (teže je bilo tada stići iz Nermiđa, pogotovo jer na početku nije bilo auta: išlo se ponoga, kočijom, poslije toga motorom i mašinom), propovijed je najčešće vršio na kraju mise, pa su neki ljudi i odlazili kući da dovrše svoje radove (možda upravo zbog toga je u našem selu ostao običaj da se iz svete Mise izlazi); propovijedi znale su često biti žarke, ali je uvijek gledao da svoje vjernike hrabri i uči; želio je sačuvati naš hrvatski identitet, pa je često u propovijedi spominjao da se ne prisada jabalka na krušku, tj. bra-

Generacijski susret nastavljen je svečanim ručkom uz evociranje uspomena na školske dane, zajedničkih dana iz mladosti i dječjih nestašluka. Ugodna atmosfera generacije rođene 1953. godine trajala je za vrijeme cijelog ovog druženja, a za dobro raspoloženje sedamdesetogodišnjaka pobrinuli su se naši karaševski muzikanti, Mikul i Miljača.

Nagodinu se očekuje u prostorijama Zajedništva Hrvata nova generacija sedamdesetogodišnjaka, ona rođena 1954. godine, ali do tada želimo ovoj generaciji još mnogo godina života u punom zdravlju, radosti i veselju.

Lina Stroescu

MEĐUNARODNI SAJAM KNJIGA GAUDEAMUS

Jedan od najočekivanih kulturnih događaja kasne jeseni u Rumunjskoj, 30. Međunarodni sajam knjiga Gaudeamus Radio Rumunjska održan je od 22. do 26. studenog u centralnom paviljonu Romexpo u Bukureštu.

Radost ponovnog susreta čitatelja s piscima i urednicima iz cijele zemlje istaknuo je počasni predsjednik ove edicije, ugledni književnik, književni kritičar, sveučilišni profesor i rumunjski publicist, ali i jedan od najentuzijastičnijih i stalnih prijatelja Sajma, prof. Ion Bogdan Lefter: „Javni radio ima iznimnu ulogu u društvu, vjerojatno značajniju svojim utjecajem u dubini društva od Javne televizije, ukradene imidžom i drugim iskušenjima. Činjenica da javni radio svake godine organizira ovaj veliki sajam knjiga Gaudeamus pravo je veliko čudo, događa se samo u ovoj zemlji i nigdje drugdje.

Na površini od preko 5.500 četvornih metara raspoređenih na četiri kata, gotovo 200 sudionika ponudilo je publici iznimno raznoliku ponudu uređivačkih proizvoda primjerenih svim uzrastima i područjima interesa, glazbe i edukativnih igrica. Uz etablirana imena u rumunjskom izdavaštvu, bilo je i brojnih početnika, kako izdavačkih kuća koje su već stekle zasluženi glas, tako i projekata na početku puta.

Uz potporu Odjela za međuetničke odnose, i ove godine, organizacije nacionalnih manjina u Rumunjskoj bile su prisutne na 30. izdanju "GAUDEAMUS Radio Rumunjska". U tom smislu im je osiguran etnički štand raznolikosti posebno posvećen književnosti, tisku i tradicijama nacionalnih manjina. Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj bilo je među 15 organizacija nacionalnih manjina koje su sudjelovale i izlagale na sajmu kako knjige, časopise, fotografije, CD-e, tako i organizirale, u

posebno uređenim prostorima, promocije nekih novijih izdanja.

Na kraju 30. izdanja dodijeljeni su tradicionalni trofeji: najpoželjnijom knjigom sajma Gaudeamus proglašena je "Više od prošlosti", autorice Ane Blandiane iz nakladničke kuće Humanitas. Isto po izboru javnosti, najboljim izdavačkim kućama ove edicije na Gaudeamusu proglašene su: Nakladna kuća Humanitas na prvom mjestu, Nakladna

kuća Litera na drugom mjestu i Nakladna kuća Polinom na trećem mjestu. Nagradu za prijevod s rumunjskog na strani jezik dobio je Șerban Foarță za zbirku dvojezičnih rumunjsko-njemačkih pjesama "Schlimmericks", a nagradu za prijevod sa stranog jezika na rumunjski dobila je Alexandra Coliban za prijevod s engleskog romana "Raskrižje" Jonathana Franzena.

Lina Stroescu

GENERACIJSKI SUSRET

Sastanak pun emocija, oduševljenja i nostalgije upriličen je u subotu 25. studenog 2023., kada je u Središnjem Sjedištu Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj održan tradicionalni susret sedamdesetogodišnjaka iz karaševske zajednice, na kojemu se ovaj put okupila generacija rođena 1953. godine. Riječ je o 52. sedamdesetogodišnjaka iz karaševskih sela, od kojih 22 iz Karaševa, 7 iz Nermiđa, 5 iz Jabalča, 5 iz Klokotiča, 4 iz Lupaka, 4 iz Vodnika i 5 iz Ravnika. Ovo je 16. godina zaredom otkako krovna organizacija Hrvata u Rumunjskoj organizira u svom sjedištu iz Karaševa susrete osoba treće životne dobi.

U crkvi Marijina uznesenja u Karaševu održana je u subotu s početkom od 17,00 Sveta misa na kojoj su, uz ostale vjernike, sudjelovali i

mlade, unuci i ostali. Želimo vim sve najbolje i neka Bog nas pomogne da se sretnemo i nadalje, da se poznavamo i dobru riječ da imamo jedan prema drugomu."

U ime karaševske općine, načelnik Petar Bogdan čestitao je svim slavljenicima na lijepim godinama njihovog života "Velika je čast za mene da budem s vami večeras, vi koji, evo, ove godine slavite sedamdeset godine života. I ako ste ješte jako mladi, treba da se mislimo na starost. Starost dolazi i ovaka i onaka. Kad sam bil mlad mlogo luđe su mi povedali če starost je teška. Sad kad se bližam i ja starosti, sam vedel če ona ne teška. Starost je lepa, starost je blagoslovljena, starost živena u milosti gospodina Boga je najbolja. Sve zavisi za nas. Mi smo oni koji odlučuju našu sudbinu, mi smo oni koji treba da se brigamo za nas. Radujte se vašoj ješte mladosti, čekajte mirno starost, radujte se vašoj čeljadi i svim onem koji su vam dragi. Lepo se provedete i nadam se da se ješte mlogo godine vidimo u miru i zdravlju!"

sedamdesetogodišnjaci iz karaševske zajednice. Nakon mise, sedamdesetogodišnjaci su se vratili u Zajedništvo Hrvata gdje im je u ime organizatora uputio riječi dobrodošlice predsjednik Mjesne organizacije iz Karaševa Mikola Paun, iskazavši radost što su se u velikom broju okupili na obljetničkom susretu.

"Dragi sedamdesetogodišnjaci iz svih naših sela, u ime predsjednika Zajedništva i Koordinacijskog odbora, dobro nam došli. Zahvalimo Svetomu Trojstvu, Blaženoj Djevici Mariji i anđelu čuvaru što su vi očuvali i imali brigu da stignete do ovih godina i da možete, evo kao i sad, da se skupite, da se proveselite i da si kažete uspomene iz mladosti. Mi molimo dragoga gospodina Boga da vim odeli zdravlje, i sreću da možete ješte mlogo godine napred da se radujete pored vaših najmilijih, sinovi,

nio je mješovite brakove; volio je da u crkvi bude mnogo djece, pa ga nikada nije smetao njihov plač ili galama, još ih je zvao sebi k oltaru itd.

Za naš karaševski narod, velečasni Todor Katić bio je jedan pravi stlpac, pravi vođa koji je na svojim ramenima nosio težinu cijele zajednice. Vrlo je jako volio svoju zajednicu i osjećao se uvijek dobro u društvu svojih ljudi. Tu možemo dodati da je uvijek, na svakom događaju u selu, tj. svadbi, krštenju, slavlju, bio prisutan i rado se sa svima družio. Jako je volio šetati selom. Istodobno, volio je jako i sport, pa je uglavnom bio prisutan na nogometnim utakmicama, čak i kao sudac.

Kao čovjek i kao svećenik, Todor Katić bio je pravi primjer za svakog pojedinca naše zajednice: bio je velikodušan, uvijek ponizan, trudio se oko radova u župi, u rodnom domu i u polju,

1976. KOD SALAŠA, ZA CERJEM

hrabrio je svoje vjernike i podržavao mlade da se školuju. Tu možemo dodati da smo za njegova vremena imali veliki broj zvanja u našem kraju. Itekako je podržavao hodočašća na sveta mjesta, kao što su Radna, pogotovo Čiklova, mjesto koje je imalo posebno značenje za njega; vrlo je često i on hodočastio sa svojim vjernicima. Uvijek kad bi išao u Čiklovu stao bi u Steierdorfu i pomolio se na grobu svoga tetka, pokojnog svećenika Petra Domanjanca. Istodobno, bio je vrlo učen čovjek, znao je mnoge jezike kao što su latinski, bugarski, njemački, mađarski, rumunjski i hrvatski.

Ostavio je mnogo toga za njime, a mi mu zbog toga ostajemo vječno zahvalni. Možda jedna od najvažnijih stvari za karaševski narod je to što je on bio u pravo vrijeme u njihovoj sredini: odmah po svom dolasku u Karaševu, 1965. godine, nakon završetka Drugog vatikanskog sabora, polako je mogao da prevede i uvede Sv. Misu na materinskome jeziku, koja se do tada uglavnom vršila na latinskom.

1973. GOD. - NA PUTU ZA JABALČE I NERMID (VLČ. TODOR KATIĆ, MARKA DOBRA I MARTIN BOKSAN)
IN DRUM SPRE JABALCEA SI NERMED (PREOT TODOR KATICI, MARCA DOBRA SI MARTIN BOXSAN)

Godine su prolazile, a svećenik Katić sve se više i više darovao svome narodu, govoreći im Božju riječ i poučavajući ih da žive po nauku Božjem. Rad i trud vidi se ponajprije po tome što je podigao 1970. godine crkvu u Nermidu, a zatim 1974. u Jabalču. Ipak, sve se to sakupilo, a on je svoje zdravlje zanemario, oboleći se. Iako je bio bolestan i nemoćan nije ostavio svoje zvanje i svoju dužnost da ljudima propovjeda Božju riječ. Nastavio je sve do dana kad se više nije mogao sam pokretati, dok ga svoje tijelo više nije moglo samo služiti, pa je godine 1992. odlučio da je vrijeme otići u mirovinu. U periodu kad je bio bolestan, tada mladi svećenik Đuređ Katić, kapelan u crkvi "Marija od Snijega" u Ričici, s odobrenjem našeg današnjeg biskupa Josipa Csaba Pal, koji je bio tamo župnik, dolazio mu je često u pomoć. Cijeli je život velečasni Todor Katić posvetio svome zvanju, Bogu i svome narodu, a to se vidi upravo po tome što je mjesec dana prije svoje smrti, u kolicima vršio jedan crkveni sakrament.

U rane sate 11. studenoga 1993. godine, naš je velečasni Todor Katić završio svoju zemaljsku misiju, rastajući se od svoje zajednice i od svog rod-nog kraja, prešavši u vječnu slavu na nebu.

Diana Catici

Todor Katić

CRKVENE PJESME HRVATSKE ZAJEDNICE U RUMUNJSKOJ

Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj organiziralo je 21. studenog 2023. s početkom u 18:30 promociju knjige „Crkvene pjesme hrvatske zajednice u Rumunjskoj“.

Kulturni događaj je održan u nedavno obnovljenoj Rimokatoličkoj katedrali u Temišvaru, a o djelu autora Denisa Moldovana i Cosmina Pelicsa redom su govorili na hrvatskom i rumunjskom jeziku vlč. Mikola Lauš, ravnatelj Biskupske kancelarije u Temišvaru, Slobodan Gera, predsjednik Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj i prof. dr. Marija Lackić, lektorica hrvatskog jezika na Sveučilištu u Bukureštu. Uz same autore knjige i spomenutu gospodu, događaju su nazočili brojni svećenici, članovi Koordinacijskog odbora Zajedništva Hrvata, članovi čuvenog Rekaškog zbora „Laudate Dominum“, koji su na kraju događaja održali kratak koncert religioznih pjesama pod dirigentnom palicom Cosmina Pelicsa, jednog od autora knjige, i mnogi drugi vjernici.

Dvojica mladih glazbenika, Denis Moldovan i Cosmin Pelics, nadarenih i posvećenih glazbi, ovdje crkvenoj glazbi i pjevanju, sastavili su hvalevrijednu pjesmaricu, toliko nužnu našoj zajednici. Knjiga predstavlja vrijednu glazbenu građu što proizlazi i iz činjenice da je prikupljena u svim mjestima s hrvatskim stanovništvom u rumunjskom Banatu. Napjevi su transkribirani u suvremeno notno pismo i podijeljeni u skupine prema mjestu u kojem su zapisani, ali i prema funkciji kroz liturgijsku godinu. Prvi dio knjige nam donosi povijest kantora koji su djelovali u svim karaševskim mjestima, u Rekašu i Keči, a ljubitelji pučkog crkvenog pjevanja i sav pobožni puk pronaći će među koricama knjige pjesme božićnog vremena, korizmene pjesme, pjesme Velikoga tjedna, pjesme za slavlje svetaca, marijanske pjesme i pjesme kroz liturgijsku godinu.

Vlč. Mikola Lauš je u svom govoru, između ostalog, istaknuo trud dvojice autora kako bi ovo vrijedno djelo vidjelo svjetlost dana i važnost knjige vjerskih pjesama po čitavu hrvatsku zajednicu. „Nalazimo se danas u ovoj našoj katedrali, mati svih crkava naše dijecezije, gdje je svaki vjernik pozvan hvaliti Boga putem pjesme i pjevanja. S izuzetnom radošću, u ime našega biskupa Ksabe Palla i moje osobno, toplo vas sve pozdravljam i najprije zahvaljujem autorima Denisu Moldovanu i Cosminu Pelicsu, koji su nam svojim radom i trudom ostavili među koricama ove knjige pjesme koje smo slušali nekada u crkvama iz naših župa, kad smo još uvijek bila djeca. Još im jednom zahvaljujem i istovremeno molim Boga da ih blagoslovi, rukovodi i napuni svojim milostima.“

Nije slučajno da promocija i predstavljanje ove knjige pjesama se odvija između dva dana, odnosno između ulaska Blažene Djevice Marije u hram i blagdana Svete Cecilije, zaštitnice glazbenika i pjesnika. U ovom modernom svijetu, kada se stalno pojavljuju nove i nove knjige, ove pjesme nam govore o ljepoti naše vjere, pjevamo ih i čujemo u našim crkvama i za vrijeme naših tradicionalnih hodočašća.

Da bi vidjela svjetlost dana, pored cjelokupnog rada dvojice autora, knjiga je morala imati i financijsku podršku, a to je ostvareno zahvaljujući našem Zajedništvu, odnosno Zajedništvu Hrvata u Rumunjskoj, organizaciji kojoj i ovim putem srdačno zahvaljujem. Zahvaljujem i predsjedniku Zajedništva Slobodanu Geri kao i svima vama koji ste prisutni na promociji ove vrijedne knjige.

O knjizi „Crkvene pjesme hrvatske zajednice u Rumunjskoj“ govorio je i predsjednik Zajedništva Hrvata Slobodan Gera: „Posebna mi je čast srdačno pozdraviti sve prisutne na promociji ove knjige religioznih pjesama. Današnji događaj je velika radost za cijelu hrvatsku manjinu s rumunjskoga prostora jer ovdje, u Temišvarskoj rimo-katoličkoj katedrali, imamo promociju jedne posebne knjige, a ovaj kulturni događaj se zbiva upravo u godini kada je Temišvar proglašen gradom europske prijestolnice kulture, ali i neposredno prije sutrašnjeg Blagdana Svete Cecilije, zaštitnice glazbenika i pjesnika,

posebno onih koji svojem glazbenim umijećem pridonose ljepoti Sv. Mise i drugih liturgijskih slavlja.

Knjiga se zove Crkvene pjesme hrvatske zajednice u Rumunjskoj, autora Denisa Moldovana i Cosmina Pelicsa, tiskana je i financijski podržana od strane Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj. Besplatna je i slobodno je mogu dobiti svi koji žele.

Za hrvatsku manjinu u Rumunjskoj ovo je vrlo važno i vrijedno djelo. Knjiga je stvorena kao plod suradnje, dijaloga, otvorenosti i iskrenog prijateljstva u jednom razgovoru, na kavi, upravo u Temišvaru, s ciljem očuvanja naših starih hrvatskih vjerskih pjevanih pjesama i staviti ih u notni okvir. To je dio najljepših pjesama, koje se pjevaju od stotina godina u crkvama u svim našim karaševskim mjestima i u Rekašu. U knjizi se nalazi povijesni prikaz naših kantora. Ali ova je knjiga i Božja providnost!

Posebno se zahvaljujem Denisu Moldovanu i Cosminu Pelicsu za njihov trud i rad u izdavanju ove knjige. Istom mjerom zahvaljujemo se i kantu iz Lupaka Marijanu Dumi, kantu iz Klokotiča Petru Moldovanu i ne u zadnjem redu i kantu iz Karaševa Petru Krsti, kao i redakciji Hrvatske grančice, za doprinos i pomoć autorima u stvaranju ove knjige gdje će stare vjerske pjesme Hrvata u Rumunjskoj biti zauvijek sačuvane!

Slaviti Boga kroz pjesmu i glazbu jedan je od najljepših darova koje nam je Bog dao! Kao što je i Ludwig van Beethoven rekao: „Glazba je otkrivenje, veće od svake mudrosti i svake filozofije“, i kao što je Aleksandar Nikolajevič Serov opisao: „Glazba je jezik duše; to je carstvo osjećaja i raspoloženja; to je život duše izražen zvukovima“.

S toga, o autorima nije ni potrebno previše govoriti jer o njima govori samo djelo, a večeras ćemo imati priliku čuti ih i javno, i kroz nastup, za vrijeme kratkog koncerta vjerskih pjesama. Još jednom od srca im se zahvaljujem i čestitam!

Prije samoga kraja želim se iskreno zahvaliti i našem cijenjenom i uvaženom dijecezanskom ravnatelju vlč. Mikoli Laušu za sve što radi za našu hrvatsku zajednicu i općenito za sve vjernike. Srdačno zahvaljujem i svima vama ovdje prisutnima!

Na samome kraju kulturnoga događaja nazočnima se obratila i prof. Marija Lackić: „U narodu se kaže: „tko pjeva, dvaput moli“. A znamo da glazba, posebno pjevanje, zauzima važno mjesto u misnom slavlju jer je ujedno i sastavni dio svečane mise. Pobožno pučko pjevanje na početku

misnoga slavlja na poseban način uvodi u euharistijske tajne, priprema nam duh i um.

Svatko tko je pročitao ili prolistao ovu pjesmaricu uočiti će da je napisana stručno, da su zabilježene note, da su je napisali mladi, učenici glazbenici iz naše hrvatske zajednice. Rezultat je to plodne suradnje između jednog klokotičkog i jednog rekaškog Hrvata, kojima čestitamo i zahvaljujemo na vrijednom uratku. Prikupljanjem crkvenih pučkih pjesama, s bilježenjem nota (kod nekih pjesama navedeno je i podrijetlo crkvene pjesme), autori su po prvi put u povijesti ove zajednice na jedno mjesto prikupili sve ono što znači crkveno pučko pjevanje u našem narodu.

Povijesno-glazbeno vrijedan je i dio posvećen kantorima koji su djelovali među hrvatskim zajednicama u Banatu. Nalazimo podatke o kantorima već s kraja osamnaestog stoljeća pa sve do danas, a uz to saznajemo i da su kantori često bili i učitelji, što je važan doprinos upoznavanju ne samo povijesti pučkog crkvenog pjevanja u nas, već i povijesti školstva u ovim našim krajevima.

Knjiga po knjiga, zbivanje po zbivanje, krug se polako zatvara i dobivamo sve jasniju i bogatiju sliku o kulturnom, povijesnom, obrazovnom i sada glazbenom životu i baštini Hrvata u Rumunjskoj. Prikupljena građa bila je, očito, živ element pučke liturgijske pobožnosti na našim prostorima, i ovo je pravi trenutak da se sačuva od zaborava i izdavanjem ovog vrijednog djela da se prenese budućim naraštajima. Sve ove pjesme pjevamo i čujemo u crkvama naših mjesta, ali njihova punina i raskoš posebno dolaze do izražaja na svečanim misama u omiljenim nam hodočasničkim mjestima: Mariji Čiklovi i Mariji Radni. I dok našim crkvama budu odzvanjali mili zvuci ovih pobožnih pjesama dotle su naša mjesta živa i imaju nadu u budućnost, pa neka tako bude i od sada nadalje!

Ivan Dobra